Region Stockholm

9
Lägesrapport vad gäller vårdstruktur för barn och ungas psykiska hälsa HSN 2022-1130

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Psykiatri och Samverkan
Andreas Falk

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2022-09-08

HSN 2022-1130

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Lägesrapport vad gäller vårdstruktur för barn och ungas psykiska hälsa

Ärendebeskrivning

Förändringar inom vårdstrukturen för barn och unga med psykisk ohälsa har påbörjats under år 2021 och fortsätter under år 2022. Vårdstrukturförändringarna är en del av arbetet för god och nära vård samt en del i arbetet för en mer sammanhållen vårdkedja för barn och unga med psykisk ohälsa. Förändringar inom vårdstrukturen har skett inom husläkarmottagningarna, barn- och ungdomspsykiatrin samt barn- och ungdomsmedicinska mottagningar. Till förändringsarbetet ingår också framtagandet av ny vårdverksamhet i form av Malina-mottagningarna. I detta ärende ges en lägesuppdatering av hur långt arbetet med förändringarna har fortskridit. Det redovisas även en plan för fortsatt genomförande och uppföljning.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i psykiatriberedningen.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden godkänner lägesrapporten rörande förändringar inom vårdstrukturen för barn och unga med psykisk ohälsa.

2. Hälso- och sjukvårdsdirektören får i uppdrag att inventera befintlig kompetens samt ta fram prognoser över nuvarande och framtida behov inom professioner som arbetar med barns och ungas psykiska ohälsa inom första linjen och på den specialiserade nivån.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Förändringar inom vårdstrukturen för barn och unga med psykisk ohälsa har påbörjats under 2021 och fortsätter under 2022.
Vårdstrukturförändringarna är en del av arbetet för god och nära vård samt en del i arbetet för en mer sammanhållen vårdkedja för barn och unga med psykisk ohälsa. Förändringar inom vårdstrukturen har skett inom husläkarmottagningarna, barn- och ungdomspsykiatrin samt barn- och ungdomsmedicinska mottagningar. Till förändringsarbetet ingår också framtagandet av ny vårdverksamhet i form av Malina-mottagningarna.

Utöver vårdstrukturförändringar pågår även flytten av ADHD-uppdraget från de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna till barn- och ungdomspsykiatrin. Flytten av uppdraget kommer att ske successivt.
Syftet med förändringarna är att vården ska vara mer tillgänglig för patienten samt tydliggöra husläkarmottagningarnas ansvar för insatser till patienter som visar tidiga tecken på psykisk ohälsa eller risk för psykisk ohälsa.

Överväganden

Uppdragen inom de olika vårdverksamheterna

Husläkarmottagningarna
Husläkarmottagningarnas uppdrag riktar sig till barn och unga (6–17 år) med mild till måttlig psykisk ohälsa eller psykisk sjukdom som har behov av särskild kompetens kring barn och ungas psykiska hälsa. Uppdraget omfattar bland annat stödsamtal, krisstöd och psykopedagogisk stöd för barn, unga och deras närstående. Husläkarmottagningen ska också utföra psykiatriska bedömningar och erbjuda psykologisk behandling av barn och unga.
Husläkarmottagningarna ska erbjuda insatser för barn och unga utfört av team bestående av minst:

- en samtalsbehandlare (leg. psykolog) med kompetens i psykiatrisk bedömning av utvecklingsrelaterade tillstånd hos barn och unga
- två ytterligare samtalsbehandlare (leg. psykolog, leg. psykoterapeut eller leg. hälso- och sjukvårdpersonal/socionom med lägst basutbildning i psykoterapi)
- en läkare med kompetens i bedömning och behandling av psykisk ohälsa hos barn och unga

Någon av teamets samtalsbehandlare ska ha minst ett års erfarenhet av behandlingsarbete med barn och ungdomar.

Barn- och ungdomspsykiatrin (BUP)
Uppdraget för barn- och ungdomspsykiatrin är att erbjuda specialiserad barn- och ungdomspsykiatrisk vård för barn och unga med en svår eller akut psykiatrisk problematik. Insatserna på barn och ungdomspsykiatrin riktar sig till barn och unga upp till 18 år. Barn- och ungdomspsykiatrin har fått i uppdrag att ta över ADHD-uppdraget från de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna.

I det första steget överförs uppdraget att utreda barn upp till nio år från barn- och ungdomsmedicinska mottagningar till barn- och ungdomspsykiatrin, därefter kommer fler åldersgrupper att föras över till barn- och ungdomspsykiatrin. Syftet med överföringen är att minska antalet kontakter runt barnet/den unge och bidra till en mer sammanhållen vårdkedja. Överföringen av ADHD-uppdraget började från 1 juni 2022 och kommer succesivt att helt överföras till barn- och ungdomspsykiatrin de närmaste åren.

Från och med år 2023 blir det färre och större geografiska områden för barn- och ungdomspsykiatrin. De större geografiska områdena kommer att ge förutsättningar till stabila verksamheter som har kapacitet att erbjuda specialiserad vård och insatser under samma tak. Det kommer att även bidra till större tillgänglighet för de patienter som ska få vård hos barn- och ungdomspsykiatrin.

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna (BUMM)
Från 1 juni 2022 gäller nytt vårdval för barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna. Vårdvalet omfattar utredning, diagnostik, behandling och uppföljning av patienter inom barn- och ungdomsmedicinsk specialistvård i öppenvård som varken kräver sjukhusens resurser eller kan omhändertas inom primärvården.

Remiss- och bemanningskrav ska säkerställa att de barn och unga som har störst behov får tillgång till barn- och ungdomsmedicinsk specialistkompetens. Barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna har även tilläggsuppdrag att genomföra ADHD-utredningar för barn och unga från tio år. Uppdraget kommer succesivt att överflyttas till barn- och ungdomspsykiatrin.

Möjligheten att ha psykolog är en del i tilläggsuppdraget för ADHD-utredning. Enligt avtalet gäller uppdraget: de barn och ungdomar (6 – 17 år) inom basuppdragets målgrupp som utifrån sin grundsjukdom har behov av psykologinsatser som en del i ett helhetsomhändertagande och de barn och ungdomar (6 – 17 år) som utretts för ADHD inom tilläggsuppdraget som utifrån sin grundsjukdom har behov av psykologinsatser som en del i ett helhetsomhändertagande.

Malinamottagningarna
Uppdraget för Malinamottagningar är att vara psykologenheter för blivande föräldrar och små barn. Mottagningarna ska erbjuda tidiga stödinsatser vid mild till måttlig psykisk ohälsa för barn 0 - 5 år. I uppdraget ingår även att ge stöd och insatser till blivande föräldrar med mild till måttlig psykisk ohälsa. Verksamheterna startar den 1 september 2022.

Lägesbild av hur långt förändringar implementerats

Husläkarmottagningarna
Förstärkningen av uppdraget till husläkarmottagningarna gällande barn och unga beslutades 2021 av HSN och det nya uppdraget utökade insatser för psykisk hälsa barn och unga 6 - 17 år trädde i kraft den 1 december 2021. Sedan uppdragets start har successivt fler och fler husläkarmottagningar åtagit sig det utökade uppdraget. I nuläget har 78 husläkarmottagningar godkänts för uppdraget om utökade insatser för psykisk hälsa barn och unga. Av dessa är det 22 husläkarmottagningar som har valt att använda sig av underleverantörer.

Förvaltningen kan se att de flesta husläkarmottagningar med det utökade uppdraget successivt har kommit i gång med sitt uppdrag och tar emot patienter. Hittills har det inte kommit några signaler från husläkarmottagningarna om bemanningsproblem utifrån de bemanningskrav som ställts. Förändringen befinner sig dock fortfarande i en uppstartsfas och först i slutet av 2022 kommer det vara möjligt att ha en tydligare bild av hur det förändrade uppdraget slagit igenom. Förvaltningen kommer genomföra en mer strukturerad uppföljning av förändringarna under hösten 2022.

Barn- och ungdomspsykiatrin (BUP)
Från och med 1 juni 2022 har barn- och ungdomspsykiatrin fått utökat uppdrag att utreda barn med misstänkt neuropsykiatrisk frågeställning för barn födda år 2013 och senare. Uppdraget har överförts från de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna till barn- och ungdomspsykiatrin.

Hela ADHD-uppdraget ska successivt överföras till barn- och ungdomspsykiatrin under de närmaste åren. I nuläget sker etapp 1 av överföringen av ADHD-uppdraget, regelbunden uppföljning sker med vårdgivarna för att se hur överföringen faller ut. Planeringen av etapp 2 kommer att ske i dialog med vårdgivarna.

Det har börjat komma in remisser till barn- och ungdomspsykiatrin i samband med det nya uppdraget, i nuläget har det inte inkommit remisser i någon stor omfattning. En ökad inströmning av remisser förväntas inkomma till BUP vid höstterminens skolstart 2022 och sedan under hela hösten.

I syfte att säkerställa att genomförandet av uppdraget sker på ett sätt så att inte köer uppstår, har ett särskilt genomförandeprojekt startats. SLSO är huvudansvarig för detta projekt, men det finns också deltagande från HSF. Inom ramen för projektet görs kontinuerliga avstämningar och uppföljningar av t.ex. kösituation, remissflöden och inkomna avvikelser från remittenter. En viktig del är också att kontinuerligt informera och kommunicera förändringarna internt i regionen och till externa aktörer.

Utmaningar inom barn-och ungdomspsykiatrin är regelbundet förekommande rekryteringssvårigheter, samtidigt som efterfrågan till barn- och ungdomspsykiatrin ökar. Med anledning av det höga trycket blir det än mer kännbart inom verksamheterna när mottagningarna periodvis har tillfälliga rekryteringssvårigheter.

Regelbundna uppföljningar hålls med vårdgivarna inom barn- och ungdomspsykiatrin under 2021 och 2022. Förvaltningen planerar att ha fortsatta uppföljningsmöten under hösten 2022 för att följa upp hur vårdgivarnas inflöden och kapacitet ser ut med anledning av det nya ADHD-uppdraget, nya geografiska områdesindelningen samt hur den nya vårdstrukturen faller ut.

Ett av syftena med de geografiska principerna och tillämpningen av dem i omorganisationen av BUP är att samverkan med kommunerna ska underlättas. Barn och unga med psykisk ohälsa behöver ofta insatser både från regionens hälso- och sjukvård och från kommunal skola, socialtjänst och omsorg. Förvaltningen presenterade mot den bakgrunden förslagen om de geografiska principerna för representanter från kommunerna i sju delregionala möten under våren 2021. Förslagen fick mycket positiv respons från kommunerna.

Från och med den 1 januari 2023 gäller de nio nya geografiska ansvarsområdena för BUP. Det kommer att innebära att några av nuvarande mottagningar ska stängas. Eftersom upphandlingen har blivit överprövad är några av dessa förändringar dock försenade.

Vid årsskiftet kommer det därför att finnas öppenvårdsmottagningar i Huddinge centrum, Skärholmen Södertälje, Handen, Farsta, Globen, Sickla, Kungsholmen, Brommaplan, Sundbyberg, Sollentuna, Rinkeby, Danderyd och Täby.

Därtill finns förnärvarande två nystartade ADHD-mottagningar vid Sachsska barnsjukhuset vid Södersjukhuset respektive på S:t Göransområdet.

Barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna (BUMM)
Det finns för närvarande 22 barn- och ungdomsmedicinska mottagningar enligt det nya vårdvalet. Under sommaren 2022 hade 20 av 22 mottagningar tilläggsuppdraget för ADHD för barn och unga födda år 2012 och tidigare. Antalet BUMM-mottagningar har blivit färre sedan det nya vårdvalet infördes. Det finns även ytterligare två BUMM-mottagningar som ingår under sjukhusavtalen. Uppföljning är planerad inför hösten 2022.

Malinamottagningarna
Driftstart för Malinamottagningarna är 1 september 2022. Husläkarmottagningarna har avlastat uppdraget tills dess att Malinamottagningarna ska driftstarta.

Överväganden och förslag

Region Stockholm har genomfört flera utredningar och uppföljning inom psykisk ohälsa för patientgruppen barn och unga 0 – 17 år. Slutsatserna visar på behov av förändringar i vårdutbud/vårdstruktur, geografisk fördelning för mer jämlik vård och utveckling av arbetssätt och samverkan som sätter patienten i centrum. Sammantaget kommer Region Stockholm att genomföra förändringar inom vårdutbud/arbetssätt för barn och ungas psykiska ohälsa över en längre tidsperiod. De förändringar som planeras kommer att behöva ta tid och följas upp noggrant och kontinuerligt.

Förvaltningens bedömning är att de strukturella förändringar som genomförs tar tid och de sker i olika faser och olika takt. Det är därför svårt att redan nu kunna utläsa de verkliga effekterna av de strukturella reformerna. Under hösten fortsätter implementeringsarbetet och arbetet

med att följa upp reformerna kommer intensifieras ytterligare. Inför sommaren 2022 rullades en särskild informationskampanj riktad till invånarna i Stockholms län ut om förändringarna.

En avgörande faktor för att lyckas med förändringarna är tillgången och utbildning av personal med rätt kompetens för de olika verksamheternas uppdrag. Det är särskilt viktigt att följa upp detta med anledning av de nya minimikraven på psykologer i vårdavtalen för både husläkarmottagningarna, barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna samt Malinamottagningarna.

Ekonomiska konsekvenser
Förslaget ryms inom budget och har inga ytterligare ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Förslaget innebär positiva konsekvenser för patientsäkerheten genom att förändringarna innebär en förstärkt vård för psykisk ohälsa.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Förslaget innebär positiva konsekvenser för jämlik och jämställd vård då förändringarna bedöms leda till ett förstärkt uppdrag och bättre geografiskt jämt fördelat vårdutbud för behandling av psykisk ohälsa.

Miljökonsekvenser
Förslaget kommer innebära oförändrade konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Förslaget kommer innebära oförändrade administrativa konsekvenser.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Christoffer Bernsköld
Tf. avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Anders Ahlsson, 2022-09-08